

طراحی پایدار فضاهای عمومی با تأکید بر پیاده‌راه‌سازی به منظور بهبود زیست محیطی شهرها

محمد مؤیدی^۱

۱- پژوهشگر دکتری شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران- m_moayedi110@yahoo.com

چکیده

شهرها به عنوان بستر اجتماع انسانی از آنجاکه بیشترین تأثیر را بر محیط‌زیست داشته‌اند، آغازگر عمده تهدیدهای زیست محیطی می‌باشند. و بسیاری از صاحب‌نظران تخریب محیط‌زیست را نتیجه توسعه ناپایدار شهرها می‌دانند. از این‌رو رشد شهرنشینی ضرورت توجه به کیفیت محیط زیست را افزایش داده است. محیط زیست شهری، متشکل از منابع، انسان و دیگر فرایندهایی است که منابع را به محصولات قابل استفاده تبدیل می‌نماید. این محصول بدست آمده حاصل تلفیق سه بعد مجزای محیط طبیعی، محیط انسان ساخت و محیط اقتصادی- اجتماعی می‌باشد که موضوع پایداری را بطور جدی مطرح می‌نماید. لذا بررسی تجربه‌های چند دهه اخیر مشخص می‌کند که پایداری زمانی محقق خواهد شد که کلیه مؤلفه‌های در برگیرنده آن بخصوص مؤلفه زیست‌محیطی، از بدو شروع سیاست‌ها و برنامه‌ها در فرایند توسعه مورد توجه قرار گیرند. حمل‌ونقل شهری از اساسی‌ترین مباحث شهر پایدار است و دستیابی به حمل‌ونقل پایدار از منظر کارایی زیست- محیطی، اقتصادی و اجتماعی، مبتنی بر توجه همزمان به نیازهای انسانی در کنار دیگر مفاهیم و اصول مورد توجه طراحی شهری می‌باشد. پیاده رفتن به عنوان یکی از نیازهای اساسی انسان مطرح بوده و پیاده‌راه‌ها بستر اصلی این حرکت هستند. تحقق شهر پایدار زمانی صورت می‌گیرد که پیاده‌راه‌ها به عنوان گزینه‌ی جدی مورد استفاده شهروندان باشد. این مقاله با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی ضمن بررسی مفاهیم مرتبط با موضوع به این نتیجه دست می‌یابد که پیاده‌راه‌ها نقش‌های مهمی را بر عهده گرفته و تأثیر جدی بر ارتقا سطح زیست محیطی شهرها دارند. بنابراین این با استفاده از طراحی پایدار که مبتنی بر مؤلفه‌های «زیباشناختی (عینی)»، «زیبایی-شناختی (ذهنی)»، «عملکردی» و «زیست‌محیطی» می‌باشد، می‌توان سطح کارایی و اثربخشی پیاده‌راه‌ها را افزایش داد. براین اساس با توجه به بدست آوردن سیاست‌های مورد نیاز برنامه‌ریزی لازم و راهکارهای مناسب برای طراحی پایدار تبیین و توضیح داده می‌شود. این اصول عملی بطور ویژه در جهت حفظ محیط زیست شهری به کار گرفته می‌شود.

واژه های کلیدی: فضای عمومی شهری، پیاده‌راه، محیط زیست، محیط زیست شهری، طراحی پایدار .

۱- مقدمه

امروزه کلان شهرها به دلیل تمرکز سرمایه، امکانات و استعدادها به مراکز تصمیم‌گیری بدل شده‌اند که می‌توانند روند تحولات آینده را شکل دهند. این مسئله از یک سو موجب رشد و توسعه سریع شهرها و مناطق حاشیه آن ها شده و از سوی دیگر مخاطرات و چالش‌هایی را به ویژه از نظر زیست محیطی بوجود آورده است. متأسفانه توجه صرف به فرایند توسعه شهری،